

6.16 Informatika a výpočetní technika

6.16.1 Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové vymezení předmětu:

Vyučovací předmět Informatika a výpočetní technika vychází ze vzdělávací oblasti Informatika a informační a komunikační technologie v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia, přičemž část výstupů této oblasti je integrována v předmětu Český jazyk a literatura. Informatika a výpočetní technika umožňuje žákům dosáhnout základní úrovně informační gramotnosti, získat elementární dovednosti v ovládání výpočetní techniky, seznámit se s moderními informačními technologiemi a orientovat se ve světě informací. Předmět podporuje u žáků kreativitu při práci s informacemi a jejich využití v dalším vzdělávání i v praxi. Získané dovednosti jsou v informační společnosti nezbytným předpokladem uplatnění na trhu práce i podmínkou efektivního rozvíjení profesní a zájmové činnosti. Předmět je založen na aktivních činnostech žáků s informacemi, zejména rychlém vyhledávání a následném zpracování informací do požadované podoby. Do vyučovacího předmětu je dále začleněna výuka zaměřená na problematiku programování a algoritmizace ve vývojovém prostředí objektového programovacího jazyka MS Visual Basic 2010, a je podpořena multimediálními vzdělávacími materiály, které vznikly v průběhu realizace projektu „PROŠ – programování do škol“, registrační číslo projektu CZ.1.07/1.1.04/03.0056“. Výuka vyučovacího předmětu je dále rozšířena o problematiku počítačem podporovaného technického kreslení a projektování v prostředí softwarového produktu AutoCAD 2013, která je podpořena multimediálními vzdělávacími materiály, které vznikly v průběhu realizace projektu „CAD - počítačem podporované technické kreslení do škol“ registrační číslo projektu CZ.1.07/1.1.26/02.0091.

Organizační a časové vymezení předmětu

Předmět je určen jednak studentům prvního ročníku čtyřletého studia a kvinty osmiletého studia v časovém rozsahu 2 hodiny týdně, dále studentům druhého ročníku čtyřletého studia a sexty osmiletého studia v časovém rozsahu 1 hodina týdně.

Výuka probíhá v počítačových učebnách. Studenti jsou rozděleni do dvou skupin tak, aby každý pracoval samostatně na svém počítači.

Mezipředmětové vztahy a průřezová téma

Dovednosti získané v rámci *Informatiky a výpočetní techniky* lze aplikovat ve všech oblastech vzdělávání. Předmět je úzce provázán s přírodovědnými i humanitními předměty. Jako příklad je možné uvést znalosti typografických pravidel pro úpravu textů a jejich využití v češtině i cizích jazycích, při vytváření seminárních prací a dalších dokumentů, využití matematiky a fyziky při výuce algoritmizace a programování apod.

V předmětu jsou rovněž integrována tři průřezová téma: *Softwarové právo* (Osobnostní a sociální výchova), *Počítačová bezpečnost* (Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech) a *Tvorba www* (Mediální výchova).

Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

- Učitel porovnává dosažené znalosti a zkušenosti u žáků, hodnotí proces zpracování informací a vhodnost volby způsobu a prostředí, porovnává výsledky práce žáků navzájem a konfrontuje je s obecně platnými zásadami, formuluje závěry formou vlastních prezentací a tím vede žáky k samostatné práci i spolupráci

Kompetence k řešení problémů

- Učitel požadavkem jasných formulací vede žáky ke schopnosti přesně analyzovat požadavky, formulovat případné dotazy, volit vhodné informační prostředky a využívat je v interakci s počítačem (algoritmizace)

Kompetence komunikativní

- Učitel využíváním počítače a dalších periferních zařízení zvyšuje organizaci a efektivitu práce; zařazováním individuální i skupinové výuky vede žáky k dovednosti podřídit se zájmu skupiny, chápat odpovědnost jednotlivce za výsledky při zpracování dílčích úkolů a potřebu efektivní spolupráce při zpracování celkových výsledků a tvorbě obecných závěrů

Kompetence sociální a personální

- Učitel předvádí žákům způsoby práce s informacemi, jejich zdroji (ověřování správnosti) a upozorňuje na obecně platné zásady práce s daty.

Kompetence občanská

- Učitel šetrným a ohleduplným zacházením s výpočetní technikou učí zodpovědnosti za svěřený majetek.

Kompetence k podnikavosti

- Učitel rozvíjí osobní i odborný potenciál žáka a podporuje jeho vlastní iniciativu a tvorivost; zadáváním dlouhodobých úkolů a projektů motivuje žáka k dosahování stanovených cílů, k dokončení zahájených aktivit, k dosažení úspěchů i ke kritickému hodnocení dosažených výsledků.
- Učitel žáka cíleně vede k rozvoji osobních předpokladů v souvislosti s budoucím profesním zaměřením; zapojením se do předmětových olympiád a soutěží je žáku umožněno srovnání v konkurenci se svými vrstevníky.

Kompetence digitální v IVT

Student

- využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci, zautomatizoval rutinní činnosti, zefektivnil či zjednodušil své pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce

- chápe význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamuje se s novými technologiemi, kriticky hodnotí jejich přínosy a reflektuje rizika jejich využívání; předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních; při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí jedná eticky.
- vytváří a upravuje digitální obsah, kombinuje různé formáty, vyjadřuje se za pomocí digitálních prostředků.
- komunikuje pomocí formálních jazyků, kterým porozumí i stroje
- rozumí různým přístupům ke kódování informací i různým způsobům jejich organizace
- posuzuje technická řešení z pohledu druhých lidí a jejich vyhodnocování v osobních, etických, bezpečnostních, právních, sociálních, ekonomických, environmentálních a kulturních souvislostech

6.16.2 Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět: **Informatika a výpočetní technika**
Ročník: **V., 1.**

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Důsledně dodržuje bezpečnostní pravidla a hygienu při práci s počítačem, respektuje zásady práce ve školní síti. ▪ Orientuje se v pojmech z oblasti informatiky, při vyjadřování používá správnou terminologii. ▪ Má přehled o možnostech použití počítače handicapovanými osobami. ▪ Orientuje se v možnostech uplatnění ICT v různých oblastech 	<p>1. Úvod do digitálních technologií.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Provozní řád odborné učebny; bezpečnost, hygiena a ochrana zdraví při práci s počítačem. ▪ Historie počítačů. ▪ Pojmy – informatika, informace, počítač, PC, hardware, software, program, aplikace, adresář, složka, soubor, paměť. ▪ Usnadnění práce s počítačem pro osoby s handicapem. 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vysvětluje základní principy fungování a uspořádání počítače. ▪ Je schopen obsluhovat počítač na uživatelské úrovni včetně periferií, paměťových nosičů apod. ▪ Pracuje s daty a informacemi v souladu s autorským zákonem, má přehled o licencování softwaru a různých typech licencí. ▪ Orientuje se v různých typech software z pohledu autorských práv, dokáže využívat freeware, open source. ▪ Pracuje bez rizika ohrožení svého PC i rozšíření nákazy na další PC v síti nebo po internetu. ▪ Identifikuje a řeší problémy a výzvy vznikající při práci s digitálními zařízeními a poradí s nimi druhým. 	<p>2. Technické a programové vybavení počítače</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Schéma počítače; Neumanovo, Harvardské schéma. ▪ Procesor, primární a sekundární paměti. ▪ Vstupní a výstupní periferie, typy sběrnic. ▪ Rozdělení programového vybavení. ▪ Příklady typických představitelů programového vybavení, jejich uživatelská obsluha. ▪ Úvod do problematiky softwarového práva. ▪ Problematická počítačových virů, jejich klasifikace. ▪ Zabezpečení PC proti virům; malware, spyware... ▪ Alternativy antivirových programů a jejich aktualizace. ▪ Umělá inteligence – princip strojového učení; aplikace umělé inteligence; limity, přínosy a rizika umělé inteligence. 	OSV Softwarové právo VMEGS Počítačová bezpečnost

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Chápe operační systém jako prostředníka mezi počítačem, periferiemi a uživatelem. ▪ Rutinně pracuje v prostředí operačního systému, má přehled o různých platformách a jejich možnostech a použití, přednostech a nevýhodách. ▪ Má přehled o možnostech organizace dat v počítači, dokáže se orientovat ve stromové struktuře dat. ▪ Dokáže si práci zefektivnit použitím nadstaveb operačního systému, je schopen zvolit vhodnou nadstavbu pro danou skupinu operací. ▪ Je schopen použít programy pro zálohování, komprimaci dat. ▪ Dokáže posoudit bezpečnost a rizika jednotlivých typů datových nosičů. ▪ Rozlišuje jednotlivé operační systémy a vysvětlí rozdíly mezi nimi z uživatelského hlediska 	<p>3. Operační systém počítače a nadstavbové programy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Význam operačního systému pro práci počítače. ▪ Příklady operačních systémů, výhody, nevýhody. ▪ Souborový systém a práce se souborovým systémem. ▪ Komprimace, archivace, zálohování dat. Ochrana dat před poškozením a zneužitím. ▪ Význam nadstavbových programů pro práci s počítačem. ▪ Uživatelské prostředí, nejčastější uživatelské operace. 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozlišuje sítě podle rozlohy i architektury, rozumí termínům P2P, klient/server. ▪ Rozumí rozdílu mezi internetem a intranetem. ▪ Orientuje se v základních pojmech z oblasti šifrování a zabezpečení síťového provozu. ▪ Využívá sdílené prostředky školní sítě. 	<p>4. Úvod do počítačových sítí</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Význam počítačových sítí, jejich typologie. ▪ Princip Internetu, síťové protokoly a služby Internetu. Bezpečnost, firewall, šifrování. ▪ Pojmy – LAN, WAN, WPA, TCP/IP, HTTP, SSL. ▪ Principy fungování webu a clouдовých služeb; typy, vlastnosti bezdrátových sítí, internet věcí. 	

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Využívá počítač k tvorbě a editaci textových i netextových souborů různých formátů. ▪ Dokáže pro daný typ úlohy zvolit vhodný softwarový produkt. ▪ V tabulce dokáže zpracovat a analyzovat různé typy informací. Vytvoří k tabulce vhodný graf. ▪ Propojuje dokumenty, používá odkazy. ▪ Používá vzorce, funkce, výpočty zpracovává graficky. ▪ Pomocí počítače zpracovává informace z různých zdrojů – diskové jednotky, školní síť, internet. ▪ Využívá svých vědomostí a možností vybavení pro jiné přístupy ke studiu a použití nových modelů vzdělávání. ▪ Uplatňuje základní estetická a typografická pravidla pro práci s textem a obrazem. ▪ Exportuje textový dokument do formátu PDF. 	<p>5. Zpracování textů a tabulek</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uživatelské prostředí textových editorů a tabulkových kalkulátorů, podobné principy ovládání. Ukázky různých produktů, volně šířitelné produkty. ▪ Základní dovednosti při obsluze programů. ▪ Základní typografická pravidla. ▪ Tvorba jednoduchého dokumentu. ▪ Rozšířené možnosti ovládání. Grafické možnosti, vkládání a propojování objektů. ▪ Samostatný návrh vlastního dokumentu, procvičování na praktických příkladech. 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Má přehled o různých jazycích pro tvorbu www, zná jejich výhody a nevýhody. ▪ Je schopen tvorby www pomocí zdrojových kódů. ▪ Používá základy jazyka XHTML pro tvorbu vlastních stránek. Pracuje s textem, obrázky, seznamem a odkazy. ▪ Dodržuje pravidla pro tvorbu uživatelsky přívětivých a platformě nezávislých www stránek. ▪ Aktivně využívá kaskádové styly pro formátování vzhledu www. ▪ Chápe souvislost mezi objemem dat, která umístí na www a rychlosť přístupu k nim. ▪ Rozlišuje mezi vektorovou a bitmapovou grafikou. ▪ Rozlišuje základní formáty grafických souborů. 	<p>6. Tvorba internetových stránek v jazyce XHTML a CSS, úvod do počítačové grafiky</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Principy tvorby www, pravidla, etika na www. ▪ Tagy, jejich rozdělení a význam, tvorba struktury dokumentu. ▪ CSS – využití, základní příkazy, integrace do XHTML, tvorba vzhledu www. ▪ Rastrová a vektorová grafika – základní pojmy. ▪ Tvorba a úprava rastrového obrázku. ▪ Tvorba a úprava jednoduchého vektorového obrázku. ▪ Principy CAD systémů. 	MV Tvorba www

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Orientuje se v různých programovacích technikách. ▪ Popíše rozdíl mezi strukturovaným, objektovým a procedurálním programováním. ▪ Chápe souvislost mezi algoritmem, programovacím jazykem, programem. ▪ Analyzuje problém, rozdělí problém na menší části, rozhodne, které je vhodné řešit algoritmicky, své rozhodnutí zdůvodní; sestaví a zapíše algoritmy pro řešení problému ▪ Chápe nutnost co nejpřesněji definovat datový typ. ▪ Dokáže algoritmizovat základní matematické a fyzikální úlohy. ▪ Ve vztahu k charakteru a velikosti vstupu hodnotí nároky algoritmů; porovná algoritmy podle různých hledisek, vybere pro řešený problém ten nevhodnější; vylepší algoritmus podle zvoleného hlediska; zobecní řešení pro širší třídu problémů ▪ Ověří správnost, najde a opraví případnou chybu v algoritmu, otestuje, odladí a optimalizuje program 	<p>7. Algoritmizace a programování</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pojem algoritmus, program. Programovací jazyky - rozdělení, použití. ▪ Struktura programu, členění programu. ▪ Základní příkazy vstupu a výstupu, přiřazení, jednoduché datové typy. ▪ Strukturované příkazy větvení, cyklus. ▪ Algoritmizace matematických a fyzikálních úloh, implementace algoritmů. ▪ Testování, optimalizace – syntaktické, běhové a logické (funkční) chyby, krokování a ladění programu; vliv vstupních dat na spotřebované výpočetní zdroje. 	

Vyučovací předmět: **Informatika a výpočetní technika**
Ročník: **VI., 2.**

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Chrání digitální zařízení, digitální obsah i osobní údaje před poškozením či zneužitím s vědomím změn v technologiích, které ovlivňují bezpečnost.	<p>1. Bezpečnost počítačových zařízení a dat</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Způsoby útoků na počítačová zařízení; cíle a sociotechnické metody útočníků ▪ Zabezpečení zařízení a dat – aktualizace softwaru, antivir, bezpečná práce s hesly, vícefaktorová autentizace a biometrika ▪ Metody zálohování dat; systémový přístup k zabezpečení. ▪ Bezpečné digitální prostředí, fyzická identita člověka jako spojení jeho biologické a právní identity ▪ Digitální identita a její vazby s fyzickou identitou – datová schránka, elektronický podpis, token; neověřená a falešná digitální identita; nevědomá digitální stopa – logy, metadata, cookies ▪ Sledování uživatele a narušení soukromí při využívání internetu; vědomá digitální stopa – virtuální osobnosti a jejich cílené vytváření; fungování a algoritmy sociálních	VMEGS Počítačová bezpečnost

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpretuje získané výsledky a závěry, vyslovuje předpovědi na základě dat, uvažuje při tom omezení použitych modelů; posuzuje množství informace podle počtu možností, které jsou díky informaci vyloučeny; odhaluje chyby a manipulace v cizích interpretacích a závěrech ▪ Rozlišuje a používá různé datové typy; navrhuje a porovnává různé způsoby kódování z různých hledisek a vysvětlí proces a úskalí digitalizace. ▪ Formuluje problém a požadavky na jeho řešení; získává potřebné informace, posuzuje jejich využitelnost a dostatek (úplnost) vzhledem k řešenému problému; používá systémový přístup k řešení problémů; pro řešení problému sestaví model, simulaci. ▪ Převede data z jednoho modelu do jiného; najde chyby daného modelu a odstraní je; porovná různé modely s ohledem na užitečnost pro řešení daného problému 	<p>2. Data, informace a modelování</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Data, informace – získávání, vyhledávání a ukládání dat obecně a v počítači; data a jejich význam, pojem informace ▪ Kódování a přenos dat – kódování dat v počítačích obecně, binární soustava, byty a bajty; kódování čísel, vliv množství informace (počtu bitů) na možný rozsah a dostupnou přesnost; kódování textů; kódování obrazu, zvuku, videa, principy bezetrátové a ztrátové komprese; přenos dat, kódování a dekódování zprávy, komunikační kanál, kontrolní součty ▪ Modelování – model jako zjednodušení reality, schéma, diagram, pojmová a myšlenková mapa; graf, vrcholy, hrany, orientovaný graf, ohodnocený graf, kritická cesta ▪ Interpretace dat – kvalita informačního zdroje; chyby a manipulace v interpretacích dat; kritické myšlení a kognitivní zkreslení 	
--	--	--

Očekávané výstupy	Obsah učiva	TO PT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozpozná informační toky v systémech; analyzuje a hodnotí informační systémy z různých hledisek; zvažuje i nepřímé a nezamýšlené dopady informačního systému na různé skupiny . ▪ Nastavuje účelné zobrazení dat, filtruje a řadí data úpravou databázového dotazu. ▪ Určí cílovou skupinu, formuluje problém, validuje potřeby, určí a prioritizuje požadavky na řešení. ▪ Určí jednotlivé uživatelské role, specifikuje jejich činnosti, navrhne, otestuje a přizpůsobí rozhraní uživatelům. ▪ Navrhne a vytvoří strukturu vzájemného propojení tabulek; navrhne procesy zpracování dat. ▪ Otestuje správnost a použitelnost svého řešení, navrhne a realizuje potřebná vylepšení; během provozu informačního systému rozpozná funkčně či věcně nesprávný stav, zjistí jeho příčinu a navrhne způsob jeho odstranění. 	<p>3. Informační a databázové systémy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ základní pojmy - informační systém ▪ databáze, báze dat, databanka, DBS ▪ soubor, věta, položka ▪ možnosti databází ▪ charakteristika funkcí a vlastností, ovládání ▪ postup tvorby informačního systému; návrh uživatelského rozhraní, datového modelu a procesů ▪ hromadné zpracování dat – tabulka, její struktura – data, hlavička a legenda; řazení a filtrování dat, rozpoznávání vzorů a trendů v datech, vizualizace dat; velká data – zdroje, metody zpracování, využití ▪ návrh databázové tabulky, atributy polí, primární klíč; návrh struktury a propojení více tabulek – cizí klíč, relace 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Orientuje se v problematice CAD systémů a jejich využití. ▪ Rozumí principům tvorby technických výkresů. ▪ Chápe principy kótování a dokáže je prakticky aplikovat. ▪ Při tvorbě vlastních projektů využívá hladiny a práci s měřítkem. 	<p>4. Počítačová grafika a počítačová podpora konstruování</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Úvod – principy počítačové podpory konstruování (CAD) ▪ Základní části programu, panely nástrojů ▪ Kreslení základních tvarů ▪ Souřadnicová síť, práce s příkazovou řádkou ▪ Modifikace objektů, hladina, měřítko. ▪ Aplikace programu CAD. 	